

RECEPČNÍ TEORIE

JSB_SLAV55 #1

CVIČENÍ SARY UPSTONE

Něco pro mě udělejte.

Přestaňte na chvíli číst (nebo co děláte).

Vezměte si kus papíru a něco na psaní.

Napište první slova, která vám přijdou na mysl.

A teď mi je řekněte!

TO, CO JSTE NAPSALI...

je snad začátek básně?

Povídky?

Seznamu?

Možná hry?

Dramatického monologu?

A CO JE DŮLEŽITĚJŠÍ...

Jak můžete vědět, že to je to, co to je?

A jak víte, že já s tím, co si myslíte, že víte, souhlasím, když si to přečtu?

Znamená to pro vás totéž, co pro mě?

JE NA TOM PAPIRU VŮBEC NĚJAKÝ TEXT???

ODMÍTNUTÍ FORMALISMU

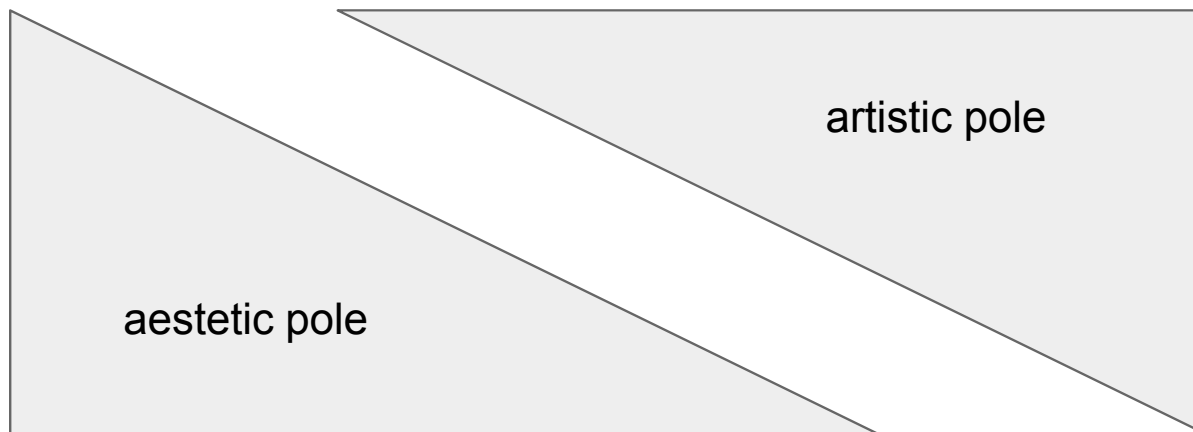
Hans-Robert Jauss, Wolfgang Iser

- základy ve fenomenologii
  - zkoumání vztahu subjektivního (lidská mysl) a objektivního (svět)
  - nezáleží na objektech, ale na žité zkušenosti (s nimi)
  - RT: nezáleží na tom, jak a co je psáno, ale jak na to reaguje čtenář
- *The Implied Reader, The Act of Reading*

UMĚLECKÉ A ESTETICKÉ (ARTISTIC AND AESTHETIC)

Umělecké = autorův pól

Estetické = čtenářův pól

IMPLIED READER (NEVYSLOVENÝ - IMPLIKOVANÝ ČTENÁŘ)

Ideální čtenář (podle Isera)

- výmysl kritika
- nepoznatelný, neuchopitelný
- neexistuje

Implikovaný čtenář

- aktivní čtenářská síla
- bez vlastností
- vždy přítomen v procesu tvorby významu (spolu s postavami, vypravěčem, dějem...)

ZÁKLADNÍ POJMY I.

Recepce

- proces dotváření významu textu čtenářem

Implikovaný čtenář

- čtenář, kterého si představujeme, když mluvíme o významu literárního textu
- mohou mu být přisouzeny vlastnosti, které však může odmítnout

INTERPRETATIVNÍ KOMUNITA (STANLEY FISH)

- Fish zkoumá individuální čtenáře Johna Milтона
- vytváření významu v kontextu komunity čtenářů
- existuje mnoho aktů čtení, které konstruuji mnoho významů
- kontext je tvořen také místem a časem

Interpretativní komunita:

“Skupina čtenářů, kteří sdílejí totožný kontext, v němž čtou literární text.”

jjjřřř í
kollářř
básně
tichá

řičení
zívání den
chřestění blábol
zpěv potlesk denden
nitřní hlas
ayréna třesk enden
ní padání lomožen
palba chrápání
tání mlaskání upění den
řik , tsts ts mlčení
sršřřř pití e den

NEAKCEPTOVATELNÉ ČTENÍ?

- Co se čtením, které text naprosto vytrhne z kontextu?
- Co se čtením, které je přesným opakem jiných čtení?
- Může existovat “špatné” čtení?

“John Milton napsal *Ztracený ráj*, pak mu zemřela žena a napsal *Ráj znovu získaný*.” (z testu)

PŘÍPAD SALMAN RUSHDIE: SATANSKÉ VERŠE (1988)

- několik komunit
- vytržení z kontextu
- význam vzniká (ne)čtením
- individuální čtenáři v komunitě

PŘÍKLAD Z DOMOVA: OLIVER FRLJIĆ V BRNĚ

O h
kont

Kont

FAKTICKY NESPRÁVNÉ ČTENÍ?

- “Voldemort byl hrdina!”
- “Jana Eyrová byla svině!”
- “Švejk je o válce v Zálivu!”

Můžeme rozhodnout o FAKTICKY NESPRÁVNÉM ČTENÍ

“Babička na konci neumřela.” “Harry Potter neumí kouzlit.”

Jiné interpretace je třeba “pozměnit”

Švejk není o válce v zálivu, ale dá se vztáhnout na obecné vlastnosti jiných válek, než jen 1. světové. (kontext času)

INTENCE

I recepční teorie usuzuje na autorskou intenci (Voldemort je zamýšlen jako padouch), “jiná” čtení zkoumá spíše za účelem zjistit, jak tato vznikají, než že by jejich interpretace stavěl do popředí jako závažnější (“Někdo může z nějakého hlediska tvrdit, že Voldemort byl ve skutečnosti revolucionář.”)

J. R. R. Tolkien: *Pán prstenů* jako román revoluční mládeže v USA (?)

READERLY VS WRITERLY (ROLAND BARTHES, 70`s)

readerly text = určený ke čtení, většina textů

writerly text = “vybízající” k dalšímu psaní

RT = konstrukce textu a spisovatelská strategie neumožňuje zásahy čtenáře, jeho role je pasivní

WT = text vybízí čtenáře k dotváření významu, k “dopisování” textu

Distinkce mezi nimi není jednoznačná (role autora, čtenář i interpretativní komunity jsou v konfliktu)

RECEPČNÍ TEORIE DNES

- ozvěny v kulturních studiích
- recepce jako jeden z nástrojů poznání politicky kritických škol
  - postkolonialismus
  - feminismus
  - queer theory
- nový materialismus
  - vztah osobního bytí s materiálním světem
    - jak se text mění ve čtečce, oproti papíru?
- hlas čtenáře slyšitelnější než dříve